

Dinitho tse lokelang ho nahanelwa pele o reka tshireletso ya lepato

Mona Afrika Borwa, ho ratwa haholo ha tshireletso ya lepato, eo ka nepo e bitswang pholisi ya inshoreense ya lepato, e hotse ka tsela e makatsang ho theosa le dilemo. Ba bangata ba e nka e le sehlahiswa sa bophelo sa bohlokwa, mme ba bang ba na le dipholisi tsa inshoreense ya lepato tse ngata. Le ha ho le jwalo, o na le tsebo e kae mabapi le sehlahiswa sena sa ditjhelete, tsela ya ho reka pholisi ya inshoreense ya lepato, ditokelo tsa hao le boikarabelo, le tsela ya ho kenya tleime le moo o lokelang ho tletleba teng haeba dinitho di sa tsamaye hantle? Sepheo sa risose ena ke ho araba dipotso tse ka hodimo le ho fana ka hlakiso e eketsehileng hore o etse qeto e bontshang kutlwisiso ha o reka pholisi ya inshoreense ya lepato.

DITLHALOSO	
Ho bohlokwa hore khampani ya inshoreense e hlakise kamoo e hlahosang mantswe le dipolelwana tse tlwaelehileng.	
Mojalefa	Mojalefa ke motho ya kgethilweng mongapholisi ho fumana melemo ya tshireletso ya inshoreense ya lepato ha mongapholisi a hloka hala.
Dikgetho tsa mojalefa	Kgetho ya mojalefa ke moo o kgethang lebitso la motho ya lokelang ho fumana melemo ha o hloka hantse. Ho bohlokwa ho tiiseha hore foromo ya hao ya kgetho ya mojalefa e nakong.
Lepato	Lepato ke ha mmele wa mofu o le ka lekeseng mme o patwa ka mobung.
Sosaete ya lepato	Sosaete ya lepato ke sehlopha sa batho, se sa ngodiswang ka molao, se nang le tlamahano e tshwanang se nehelang ka tjhelete kamehla bakeng sa morero o le mong feela wa lepato. Mekgatlo ya lepato e tsheheditsweng ha ya dumellwa ho tjhaja tefiso ya ho joina. Mekgatlong ya lepato setho ka seng se nehela kgwedi le kgwedi ho sosaete ya lepato. Haeba ho hlaha lefu ka lapeng la hao, jwale o tla kgona ho fumana tjhelete e bokelletsweng bakeng sa ditshenyehelo tse amanang le lepato. Haeba o sa lefe ho ya kamoo ho dumellanweng, o ka se kgone ho fumana tjhelete ena. Ka ntle ho tshehetso ya ditjhelete, disosaete tsa lepato di fana ka tshehetso ya maikutlo le ya tudisano.
Nako ya boinahano	Ena ke nako e totobaditsweng konterakeng ya inshoreense moo o ka khanselang pholisi ya lepato. O ka nna wa khansela pholisi ya lepato pele ho feta nako ya matsatsi a 31 kamora ho fumana ditokomane tsa pholisi, haeba o eso ka o tleleima melemo efe kapa efe.
Tshireletso (Cover)	Cover ke tshireletso e fanwang ke khampani ya inshoreense, ka mohlala, ha ho etsahala hore ho be le lefu, kotsi, kapa tahlehelo, ho senyeha kapa boshodu ba thepa. Khampani ya inshoreense e lefella tjhelete haeba ditokomane tsa pholisi ya bainshorilweng e qaqisa hore diketsahalo tse jwalo tsa kotsi di sireleditswe ke tshireletso.

DITLHALOSO	
Ho tjheswa ha setopo (cremation)	Cremation ke ha mmele wa mofu o tjheswa ho ba molora. Molora ka tlwaelo o bolokwa ka lebokoseng le lebokosaneng mme o tla fuwa lelapa.
Thoholetso	Thoholetso ya inshoreense ke phetoho pholising ya inshoreense ya hao e fetolang le ho lokisa tshireletso ya hao, ka tlwaelo ka ho eketsa kapa ho tlosa ntho e itseng. Thoholetso e tlameha ho eketswa pholising ya hao ka mokgwa wa ho ngola.
Moabi wa Ditshebeletso tsa Ditjhelete [Financial Services Provider (FSP)]	Motho kapa mokgatlo o tjhaetsweng monwana ho fana ka keletso ya tsa ditjhelete le/kapa ho fana ka tshebeletso efe kapa efe ya boemedi e amanang le dihlahiswa tsa ditjhelete tse sa tshwaneng, ho akarelletsa le dihlahiswa tsa letsete le dihlahiswa tsa inshoreense. Laesense ya FSP ya motho kapa mokgatlo e hlakisa hore ha e le hantle ke dihlahiswa kapa ditshebeletso dife tseo ba dumelletsweng ho eletsa ka tsona, ho rekisa kapa ho fana ka ditshebeletso tsa boemedi. Ka tlwaelo ba tsebahala ka hore ke baeletsi ba ditjhelete, baemedi le barekisi.
Lepato	Lepato ke tshebetso e sebeletsang ho hlompha bophelo ba motho ya hlokaletseng le ho bontsha hlomphe. Ke mosebetsi moo ho patwang motho ya hlokaletseng kapa ho tjheswa ha mofu (cremation).
Mmoshare (funeral parlour)	Ke mokgatlo/mofani wa ditshebeletso ya ka tshehetsang dinthong tsohle tse amanang le lepato ho tloha ka setefikeiti sa lefu, dipalangwang tse tsamaisang mofu ho ya ho lokisetsa mmele wa mofu bakeng sa lefu kapa ho tjheswa ha setopo.
Nako ya ho bontshwa mohau	Haeba tefiso e sa lefella ka nako e lebelletsweng, ho lokela hore ho be le nako ya ho bontshwa mohau bonyane ya matsatsi a 15 pele pholisi e ka hlakolwa. Dikhampani tsa inshoreense di ka nna tsa fana ka nako e telekana, hangata ka matsatsi a 30. Ho bohlokwa bakeng sa beng ba dipholisi ho bala le ho utlwisisa melao le diphelelo ya konteraka ya inshoreense.
Moemedi	Ho bolelwa ka mokgatlo o tjhaetsweng monwana ke mojaraboikarabelo ba inshoreense kapa mofani wa inshoreense ya sebetsang lebitsong la yona ho o rekisetsa sehlahiswa sa ditjhelete se jwalo ka inshoreense ya lepato.
Inshoreense ya bophelo	Inshoreense ya bophelo ke inshoreense e sireletsang diketsahalong tse fetolang bophelo ba batho, jwalo ka lefu, penshene le kgofofalo. Dipholisi tsa inshoreense ya bophelo di akarelletsa inshoreense ya bophelo, inshoreense ya lepato, lekeno nakong ya penshene le dipholisi tsa inshoreense.
Bonase ya botshepehi	Tjhelete e tlatseditsweng melemong ya pholisi ya monga pholisi kamora nako e boletsweng jwalo ka ha ho hlalositse konterakeng ya pholisi. Sepheo sa yona ke ho kgothatsa kapa ho kgothalletsa mongapholisi ho boloka dipholisi tsa hae, le ho ntlafatsa ditefiso tsa ho

DITLHALOSO	
	boloka ke mofani wa inshoreense. Hangata e balwa e le karolo ya ditefiso tsa tsamaiso kapa karolo ya phesente ya boleng ba pholisi.
Tefello ya bokgothokgotho	Hangata tjhelete e ngata e lefellowang mongapholisi kapa majalefa e le tefello e le nngwe e etsahalang ha nngwe.
Moedi wa melemo e hlalositweng	Nakong ya pele tshireletso ya inshoreense ya lepato e ne e behetswe moedi wa R30 000 bophelo ba motho ka mong ya inshorilweng. Le ha ho le jwalo, ena e ntjhafaditswe ho ya ho R100 000 bophelo ba motho ka mong ya inshorilweng, pholisi ka nngwe.
Mafu a bileng teng pele	Bokudi bofe kapa bofe, malwetse, mafu (ho akarelletsa le boimana) ao o bileng ona pele o nka tshireletso ya inshoreense ya lepato.
Primiyamo	Tjhelete eo o tla e lefa ya fanang ka inshoreense bakeng sa puseletso ya melemo e behilweng ho pholisi. Diprimiyamo di lefellowa ka dinako tse tlwaelehileng tseo ho dumellanweng ka tsona, hangata e ba kgwedi le kgwedi kapa ka selemo.
Kgefu ya tefo ya primiyamo/Ho phomola ho lefa primiyamo ka nakwana	Bafani ba bang ba inshoreense ya lepato ba fana ka kgefu ya tefo ya primiyamo kapa ho phomola ho lefa primiyamo ka nakwana haeba mongapholisi a shebane le mathata a ditjhelete. Borainshoreense ba bang ba ka nna ba fokotsa kapa ho emisa tshireletso (cover) haeba o kgetha kgefu ya tefo ya primiyamo kapa ho phomola ho lefa primiyamo ka nakwana. Inshoreense e nngwe le e nngwe e na le melao ya yona mabapi le sena. Haeba o ba le mathata a ditjhelete, iteanye pele le inshoreense ya hao ho hlaloba dikgetho tsa hao pele pholisi ya hao e ka hlakolwa.
Moemedi	Eo hape a bitswang ka hore ke lenqosa ke motho e mong le e mong ya fanang ka tshebeletso ya ditjhele ho mosebeletsuwa, bakeng sa, kapa lebitsong la moabi wa ditshebeletso tsa ditjhelete [financial services provider (FSP)]. ka mohlala, moeletsu wa tsa ditjhelete kapa broukara.
Stokfele	Stokfele ke tsela ya ho boloka e kopanetsweng e sa ngodiswang ka molao kapa sehlopha seo ditho tsa sona di nehelang kamehla tjhelete eo ho dumellanweng ka yona eo ba tla e fumana ka ho tatellano e le tjhelete e ngata e tlang ha nngwe.
Mmoshare (undertaker)	Mmoshare o sebeletsa ntlo ya lepato/sebaka sa bafu kapa mofani wa ditshebeletso. Mmoshare o ikarabella bakeng sa ho boloka setopo sa mofu, tshebetso ya ditokomane tse amanang le lefu, ho lokisetsa setopo sa mofu le ho fana ka koloi ya mmoshara.
Mojaraboikarabelo ba inshoreense	Khampani ya inshoreense ya bophelo e nang le laesense le Prudential Authority e fumanang diprimiyamo tsa hao mme e ikarabella bakeng sa ho lefella melemo ha ho ka etsahala ho be le lefu.

Ditaba tse ka hare

1. Inshoreense ya lepato ke eng?
2. Hobaneng ho le bohlokwa ho ba le inshoreense ya lepato?
3. Mefuta ya inshoreense ya lepato
4. Nka reka jwang inshoreense ya lepato?
5. Ditokelo le boikarabelo
6. Tshebetso ya ho tleleima
7. Dikeletso pele o reka inshoreense ya lepato
8. Dipotso tseo o lokelang ho di botsa morekisi/moeletsi wa tsa ditjhelete/broukara/mofani wa inshoreense
9. Tsela ya ho kenya tletlebo

Batho ba ka fanang ka thuso

Mapato a ka bitsa tjhelete e ngata, mme ho bohlokwa hore o be le tjhelete e lekaneng ho kwahela ditshenyehelo. Maamong a mangata, malapa a sebedisa tjhelete e fetang eo ba ka e kgonang ka mapato, seo se ka qetella se entse hore a be le dikoloto. Ho bohlokwa ho rera hona jwale, hore ditho tsa lelapa di se kgathatsehe mabapi le ditjeho tsa lepato ha ba ntse ba shebane le ketsahalo ena e sithabetsang le e bohloko.

A re shebeng tse ding tsa ditjeho tse lokelang ho nahanelwa:

- Ho kgetha /khaskethe/lekese (±R1000-R50 000)
- Ditefello tsa mmoshare (±R4000- R40 000)

Keletso: Ha o hloke pholisi ya inshoreense ya lepato e fetang e le nngwe.
O ka ba le pholisi e le nngwe e finyellang ditlhoko tsa hao le bajete.

- Ditjeho tsa dijo (±R1000-R30 000 ho itshetlehile ka palo ya batho, phoofolo efe kapa efe e tla hlajwa le dijo tse sa tshwaneng tse fanweng)
- Ditjeho tsa sebaka sa lepato kapa tente (±R1500-R6000)
- Sepalangwang haeba setopo se lokela ho tsamaiswa ho tloha profinseng e nngwe ho ya ho e nngwe
- Sepalangwang sa batho ba tlileng lepatong (±R500 – R4000)
- Lejwe la lebitla (±R2000 – R60 000)
- Lepato kapa ho tjheswa ha setopo [cremation] (±R1000 – R6000)
- Dipalesa/mokgabiso (R2000-R15 000)

Maafrika Borwa a na le litso tse ngata mme ditjeho tse ka hodimo hangata di susumetswa ke tsona le tlhoko ya ho hlahella setjhabeng.

1. Inshoreense ya lepato ke eng?

Tshireletso ya inshoreense ya lepato e fana ka melemo ya ho lefella ditjeho tsa lepato. Ho itshetlehile ka moralo wa tshireletso ya inshoreense ya lepato oo o o kgethang, melemo e tla fumanaha ka sebopeho sa tjehele ho kwahela ditjeho tsa lepato kapa ho ya ho mofani wa ditshebeletso ya tsamaisang ditokisetso tsa lepato e leng mmoshare. Jwalo ka mongapholisi, o na le kgetho ya ho qaqisa kamoo melemo e lokelang ho lefshwa ka teng e le tjehele kapa tshebeletso. Tshireletso e ka atolohela ho ditho tse haufi tsa lelapa le tse sa amaneng haufi-ufi le wena.

2. Hobaneng ho le bohlokwa ho ba le inshoreense ya lepato?

Tshireletso ya inshoreense ya lepato e tla fa lelapa la hao ditjehele bakeng sa ho hlophisa lepato la hao ntle le ho kena dikolotong tse eketsehileng, jwalo ka ho kadima tjehele bankeng, dithong tsa lelapa kapa ho bomashonisa.

3. Mefuta ya inshoreense ya lepato

- Baabi ba ditshebeletso tsa ditjehele kapa Dikhamphani tsa inshoreense di fana ka **meralo ya tshireletso ya inshoreense ya lepato** eo o ka kgethang ho yona. Diinshoreense di ya fapana mabapi le melemo, ditshebeletso le primiyamo.
- Dipholisi tsa inshoreense ya bophelo di na le molemo wa tjehele ya lefu e tswang **hanghang e** lefuwang mojalefa pele ho feta dihora tse 48 ho e sebedisa bakeng sa ditshenyehelo tsa lepato.
- Bahiri ba bang ba fana ka **tshireletso ya bophelo** ya sehlopha bakeng sa basebetsi ba bona e akarelletsang le tshireletso ya inshoreense ya lepato bakeng sa hao le ditho tse haufi-ufi tsa lelapa la hao. Haeba o na le kgetho ena e fumanaha ho wena, primiyamo ya hao e tla ba tlase haholo ho feta ha o iketse ka ho toba ho FSP kapa mofani wa inshoreense bakeng sa pholisi ya inshoreense ya lepato.

Keletso: Mofani wa inshoreense a ka lefa feela tjehele e fihlang ho R100 000, pholisi ka nngwe, motho ka mong ya inshorilweng.

4. Nka reka jwang inshoreense ya lepato?

O ka reka inshoreense ya lepato; o sebedisa FSP e tjhaetsweng monwana kapa Mofani wa inshoreense; moemedi; mmoshare (ba tjhatsweng monwana ho rekisa dipholisi) kapa o sebedisa mokgatlo wa lepato/stokfele le metswalle le ba lelapa. Kajeno dikhamphani tse ngata di theile tokisetso ya ho hula tjehele kgwedi le kgwedi bakeng sa basebetsi ba bona ho fana ka tshireletso ya inshoreense ya lepato bakeng sa bona le ditho tse haufi-ufi tsa lelapa. Sena se susumelleditse hore ho be le diprimiyamo tse tlase tse hloisanang ho tswa ho di indasteri tse ding tse jwalo ka

barekisi ba diaparo, diselefounu le dibanka ba qadileng ka ho fana ka dihlahiswa tsa inshoreense ya lepato ho bareki ba bona.

KA KOPO HLOKOMELA: Ka nako tsohle etsa bonnete ba hore sehlahiswa sa inshoreense ya lepato se fanwa ke FSP kapa inshoreense e tjhaetsweng monwana. Hape ho bohlokwa ho netefatsa hore dihlahiswa tsa lepato di tsheheditse ke inshoreense e nang le laesense. O ka nna wa hlahloba tlhahisoleseding ena ka ho etela websaete ya Financial Sector Conduct Authority (FSCA) le ho netefatsa nomoro ya laesense ya FSP. Bafani ba dipholisi tsa lepato ba hlolehang ho iphaphatha le melawana ya FSCA ba ka nna ba emiswa ho tsamaisa kgwebo kapa ba lefiswa. Ho bohlokwa hore o hlahlobe hore FSP/inshoreense e ngodisitse. Haeba FSP/inshoreense e sa ngodiswa, o ka nna wa nyahama ha o tleleima nakong e tlang. Disosaete tse ngata di finyella tlhaloso ya Disosaete tse Nang le Botswalle; le ha ho le jwalo, ha di a ngodiswa le FSCA kapa baemedi ba sehlopha se ngodisitsweng molaong mme ho na le monyetla o monyane wa ho fumana thuso haeba dintho di sa tsamaye hantle ha o batla ho fumana tjhelete bakeng sa lepato.

5. Ditokelo le boikarabelo

O na le tokelo ya ho reka tshireletso ya inshoreense ya bophelo e jwalo ka tshireletso ya inshoreense ya lepato, empa hape o na le maikarabelo ao o ka se a jariseng bafani ba hao ba ditshebeletso bakeng sa diphello kaofela.

- **Ditokelo tsa hao:** Pholisi ke **konteraka ya molao** e tlamang e fanang ka ditokelo tse tobileng ha ho hlaha lefu kapa kotsi efe kapa efe eo o nang le inshoreense ya yona.

Keletso: Etsa bonnete ba hore o tseba tjhelete ya tshireletso ya lepato eo o tla fumana, le haeba o na le pholisi ya lepato e fetang e le nngwe.

- O na le tokelo ya ho **lefshwa tjhelete** eo o nang le inshoreense ya yona, haeba o finyelletse melao le diphelelo kaofela tsa pholisi.
- O na le tokelo ya ho **bapisa ditheko** bakeng sa pholisi ya inshoreense mme o reke e tla finyella ditlhoko tsa hao le bajete hamolemo.

<ul style="list-style-type: none"> • Pele o saena tokomane ya pholisi, o ka nna wa ya le yona lapeng ho etsa bonnete ba hore o utlwisisa se ngotsweng ka botlalo. Hape o na le tokelo ya hore o hlalose tse konteraka ka tsela e hlakileng le ka puo eo o e utlwisisang habonolo kapa ka puo ya kgetho ya hao.
<ul style="list-style-type: none"> • O na le tokelo ya ho khansela pholisi ya hao ka ho fa khampani ya inshoreense nako ya nothisi e ngotsweng (ka tlwaelo e ba ya kgwedi), jwalo ka ha e fanwe tokomaneng ya pholisi.
<ul style="list-style-type: none"> • O na le tokelo ya nako ya boinahano. Sena se bolela hore o ka fetola mohopolo wa hao mme wa khansela pholisi ya bophelo pele ho feta matsatsi a 31 kamora ho fumana ditokomane tsa pholisi tse loketseng. Pele o khansela, o lokela ho tsebisa khampani ya inshoreense ka lengolo ka maikemisetso a hao a ho etsa jwalo. Khampani ya inshoreense e lokela ho iphaphatha le kopo ya hao ho sebedisa tokelo ya hao ya nako ya boinahano pele ho feta matsatsi a 31 kamora ho fumana kopo ya hao. O tla ba le tokelo ya ho fumana primiyamo ya hao ya qalong, kamora hore khampani ya inshoreense e hule tjelete e itseng ho kwahela ditshenyehelo. Haeba pholisi e ka se kgone ho khanselwa ka lebaka le itseng, o lokela ho senolelwa sena pele o saena tokomane ya pholisi.
<ul style="list-style-type: none"> • O na le tokelo ya ho fumana tlhahisoleseding ya boiteanyo ya di-FSP kapa di inshoreense - kopa khampani ya inshoreense/moeletsi wa inshoreense/broukara ho o fa lesedi la bona la boiteanyo mme o ba botse hore o lokela ho tletleba ho mang haeba o na le tletlebo.

Maikarabelo a hao:

<ul style="list-style-type: none"> • Fana ka boitsebahatso ba hao. Khampani ya inshoreense e tla hloka nomoro ya ID, aterese le dintlha tsa boikopanyo, hape le dintlha tsa batho bao o tla rata ho ba inshora pholising e tshwanang.
<ul style="list-style-type: none"> • Fana ka tlhahisoleseding e nepahetseng. Bakeng sa hore inshoreense e fane ka inshoreense ka tsela e nepahetseng, o lokela ho fana ka tlhahisoleseding e felletseng le e nepahetseng. Sena se tsejwa ka hore ke ditshenolo.
<ul style="list-style-type: none"> • Fumana tsebo. Etsa bonnete ba hore o utlwisisa ntho e nngwe le e nngwe e leng tokomaneng ya pholisi le ntho e nngwe le e nngwe mabapi le sehlahiswa sa inshoreense.
<ul style="list-style-type: none"> • Fumana hore primiyamo ya hao ke bokae mme o etse bonnete ba hore o tla kgona ho e lefa pele o saena tokomane efe kapa efe.
<ul style="list-style-type: none"> • Etsa bonnete ba hore o lefa diprimiyamo mme o iphaphathe le melao le dipehelo, jwalo ka ha di ngotswe tokomaneng ya pholisi.

Maikarabelo a khampani ya inshoreense

<ul style="list-style-type: none"> • Khampani ya inshoreense e tla ikarabella ka kotsi eo o tla tobanang le yona haeba ho hlaha ketsahalo e inshorilweng, hafeela o lefile diprimiyamo tsa hao.
<ul style="list-style-type: none"> • Khampani ya inshoreense e tla hlalosa pholisi ka botlalo le ho araba dipotso dife kapa dife tseo o ka bang le tsona.
<ul style="list-style-type: none"> • Khampani ya inshoreense e tla lefella ketsahalo ya lefu ho itshetlehile ka tshireletso eo o leng tlasa yona.

- Khampani ya inshoreense e tla **ba le baeletsi ba ditjhelete ba tshwanelehang/dibroukara** ba tla o thusa ho etsa qeto e nepahetseng mabapi le hore ke sehlahiswa sefe seo o se hlokang.
- Khampani ya inshoreense e lokela ho **fumana laesense** ya Prudential Authority (PA) ka tsela e nepahetseng pele e ka o rekisetsa dihlahiswa dife kapa dife tsa inshoreense.

6. Tshebetso ya ho tleleima

MOHATO WA PELE: Tlaleha lefu la moratuwa wa hao ofising e leng haufi le wena ya Lefapha la Ditaba tsa Lehae kapa mmoshareng o ratwang ke wena hore o fumane setifikeiti sa lefu. Hang feela ha Lefapha la Ditaba tsa Lehae le fumane diforomo tse hlokalang, le tla fana ka setifikeiti sa lefu. Mmoshara o tla boela o fane ka keletso ka seo o lokelang ho se etsa haholoholo haeba

Keletso: Di inshoreense tse ding di tla lefa feela boholo ba tjhelete e lekanyeditsweng, le haeba o na le pholisi ya lepato e ka hodimo ho e le nngwe.

mofu a hlokahalletse lapeng.

MOHATO WA BOBEDI: FSP/inshoreense e tla fa motho ya kenyang tleleimi Diforomo tsa Tleleimi le Diforomo tsa Mojalefa bakeng sa hore o di tlatse.

MOHATO WA BORARO: Kgutlisa diforomo tse tlatsitsweng ho inshoreense le khopi e netefaditsweng ya setifikeiti sa lefu, dintlha tsa banka tsa mojalefa ya kgethilweng le tokomane ya boitsebahatso/pasepoto ya mofu le di/tokomane efe kapa efe e hlokalang ya ho tleleima. Haeba mofu a le ka tlase ho dilemo tse 18, o tlameha ho fana ka setifikeiti sa hae sa tswalo.

MOHATO WA BONE: Nako ya ho lefa e tla fapana mahareng a di-FSP/diinshoreense tse sa tshwaneng empa ka kakaretso, e tla ba pele ho feta nako ya matsatsi a mabedi a mosebetsi.

7. Dikeletso pele o reka tshireletso ya inshoreense ya lepato

- Bua le lelapa la hao mabapi le mofuta wa lepato leo o le batlang.
- Fumana bajete e hakanngwang hore ditjeho tsa lepato la hao e tla ba bokae.
- Etsa dipatlisiso tse itseng tsa kamoo ditshenyehelo tsa lepato di ka kwahelwang ka teng.
- Moeletsi wa tsa ditjhelete kapa broukara e ka o tshehetsa ka ho fana ka dikgetho tsa inshoreense ya lepato tse fapa-fapaneng tseo o ka kgethang ho tsona.
- Bapisa melemo le ditjeho tsa dikgetho tsa tshireletso tsa inshoreense ya lepato tse fapa-fapaneng mme o kgethe e le nngwe e tla kgona ho tshwanela ditlhoko le bajete ya hao.
- Boloka ditokomane tsa hao tsa pholisi, ho akarelletsa le diforomo tsa hao tsa ho kgethwa ha mojalefa sebakeng se sireletsehileng. Etsa khopi mme o efe motho e mong eo o mo tshelang bakeng sa hore a e boloke sebakeng se sireletsehileng.
- Nakong ya ho tleleima, tleleimi e lokela ho romelwa le ditokomane tse e tshehetsang ho inshoreense kapele kamoo ho ka kgonehang. Hlahloba ditokomane tsa pholisi bakeng sa

tlhahisoleseding ya ho romela ditleleimi le dinako tse behilweng tsa ho fellwa ke nako. Haeba o romela tleleimi e sa fellang, kapa o romela tleleimi nako e se e ile, inshoreense e ka nna ya hana tleleimi ya hao.

- O hlokomele baqhekelli ba etsang ditshepiso tsa mapato a majabajaba le a bitsang tjhelete e ngata ka tefello ya kgwedi le kgwedi e tlase haholo.
- O se ke wa saena diforomo tse sa tlatswang kapa kopo e sa fellang.
- Nahana ka se tla etsahalla lelapa la hao ditjheleteng kamora lepato haeba o ne o le mofepi ya ka sehloohong.

8. Dipotso tseo o lokelang ho di botsa morekisi/moeletsi wa tsa ditjhelete/broukara/mofani wa inshoreense

- Na FSCA e ho tjaetse monwana hore o ka mpha keletso ya ditjhelete ka inshoreense ya lepato?
- Nomoro ya laesense ya hao ya FSP e reng?
- Na o ka mpha dikgetho tsa inshoreense ya lepato ho tswa inshorenseng e le nngwe kapa diinshoreense tse ngata (bafani ba dihlahiswa)?

Keletso: Haeba o eketsa batho ba mmalwa pholising ya hao ya lepato, tjhelete ya tshireletso e tla fapana bakeng sa motho ka mong.

- Na ho na le nako ya ho leta?
- Na o nthekeletsa pholisi e tsheheditsweng mme motshehetsi wa inshoreense ke mang?
- Na tjhelete ya tshireletso e tla ba e lekaneng ho kwahela ditshehahelo tsa lepato la ka kapa la baratuwa ba ka?
- Ke dintho dife tse sa kenyetswang pholising ena ya inshoreense ya lepato?
- Kakaretso ya ditjeo tsa tsamaiso, ditefiso le dikhomishene ke bokae tse tla eketswa ho kakaretso ya premiyamo kapa ditjeo tsa tshireletso ya inshoreense ya lepato?
- Na premiyamo ya ka ya inshoreense e tla eketseha selemo le selemo?
- Nka kenya batho ba bakae pholising ya ka ya inshoreense ya lepato?
- Dikgetho tsa ka ke dife haeba ha ke sa kgona ho lefella diprimiyamo tsa ka ka lebaka la ho fellwa ke mosebetsi?
- Tshebetso ya ditefello e tla nka nako e kae kamora hore ke kenye tleleimi?
- Ke lokela ho letsetsa mang haeba ke na le tletlebo kapa potso?

9. Tsela ya ho kenya tletlebo

Dikhampani tsa inshoreense ya bophelo di na le mekgwatshebetso ya tsona bakeng sa ho sebetsana le ditletlebo. O na le dikgetho tse latelang haeba o sa kgotsofalla baeletsi ba bona ba ditjhelete, dihlahiswa kapa ditshebeletso;

- **MOHATO WA 1:** Tsebisa khampani ya hao ya inshoreense kapa FSP e tjaetsweng monwana ka tletlebo ya hao ka lengolo.

- **MOHATO WA 2:** Haeba o sa thabela karabo ya bona tletlebo ya hao, o ka fetisetsa taba **ka ntle ho tefo** ho Monamodi (Ombudsman) bakeng sa Inshoreense ya Nako e Telele kapa Monamodi bakeng sa Baabi ba Ditshebeletso tsa Ditjhelete [Financial Services Providers (Monamodi wa FAIS)].

Keletso: Etsa bonnete ba hore o bala dintlha tse ngotsweng ka mongolo o mosesane o sa hlakang wa pholisi ya inshoreense ya lepato pele o saena.

Batho ba ka fanang ka thuso

Financial Sector Conduct Authority (FSCA)

Ho hlahloba haeba **moabi wa ditshebeletso tsa ditjhelete (FSP)** kapa **moeletsi wa tsa ditjhelete** o tjhaetswe monwana bakeng sa ho o rekisetsa dihlahiswa tsa ditjhelete le ditshebeletso, hape le hore ke dihlahiswa dife tseo ba ka o rekisetsang tsona, iteanye le FSCA.

Switchboard ya FSCA	012 428 8000
Setsi sa Mehala:	0800 20 3722 (FSCA)
Nomoro ya fekse	012 346 6941
Aterese ya imeili	info@fsc.co.za
Aterese ya poso	P.O. Box 35655, Menlo Park, Pretoria 0102
Aterese ya sebaka	Riverwalk Office Park, Block B, 41 Matroosberg Road, Ashlea Gardens, Pretoria, South Africa 0081
Websaete	www.fsc.co.za

Bakeng sa tlhahisoleseding e eketsehileng ya thuto ya tsa ditjhelete ya moreki, iteanye le Consumer Education Department ya FSCA.

Imeili	CED.Consumer@fsc.co.za
Webosaete	www.fscamymoney.co.za

Monamodi bakeng sa Inshoreense ya Nako e Telele

Monamodi bakeng sa Inshoreense ya Nako e Telele o rarolla diphapang pakeng tsa **diinshoreense tse ngodisitsweng le beng ba dipholisi kapa batho ba kentseng tleleimi**. Haeba o sa kgone ho rarolla tletlebo le inshoreense, iteanye le Monamodi.

Telefounu	021 657 5000
Mohala wa Share call	0860 103 236
Fekse	021 674 0951
Imeili	info@ombud.co.za
Aterese ya poso	Private Bag X45, Claremont, Cape Town 7700

Aterese ya sebaka	Third Floor, Sunclare Building, 21 Dreyer Street, Claremont, Cape Town 7700
Websaete	info@faisombud.co.za

Mohokahanyi bakeng sa ditletlebo tse amanang le inshoreense

O ka boetse wa iteanya le mohokahanyi (central contact point) bakeng sa ditletlebo tse amanang le inshoreense haeba o sa tiiseha hore ke **monamodi ofe wa inshoreense eo o lokelang** ho iteanya le yena.

Mohala wa Share call	0860 103 236 le 0860 726 890
Telefokse	086 589 0696
Imeili	info@insuranceombudsman.co.za
Websaete	www.insuranceombudsman.co.za

Monamodi bakeng sa Financial Services Providers (Monamodi bakeng sa FAIS)

Bakeng sa ditletlebo tse amanang le **baeletsu ba tsa ditjhelete** le **bafani ba sehlahiswa sa tsa ditjhelete** iteanye le Mohlokomedi wa FAIS.

Telefounu	012 762 5000
Sharecall	086 066 3274
Fekse	011 348 3447
Imeili	info@faisombud.co.za
Ditletlebo mabapi le tshebeletso ya rona	hestie@faisombud.co.za
Dipotso ka boemo ba ditletlebo	enquiries@faisombud.co.za
Aterese ya poso	P.O. Box 74571, Lynnwood Ridge, 0040
Aterese ya sebaka	Kasteel Park Office Park, Orange Building, 2nd Floor, 546 Jochemus Street, Erasmus Kloof, Pretoria, 0048
Websaete	info@faisombud.co.za

© 2021 FSCA

BOITLHALOSO

Tlhahisoleseding e leng bukaneng ena e fanwe ke Financial Sector Conduct Authority (FSCA) bakeng sa merero ya tlhahisoleseding feela. Tlhahisoleseding ena ha e emele keletso ya molao, ya setsebi, kapa ya tsa ditjhelete. Le hoja ho entswe sohle se matleng ho netefatsa hore ditaba tse kahare di na le thuso le hore di nepahetse, FSCA ha e fane ka tiiso, tshepiso kapa tiiso tabeng ena mme ha e amohela boikarabelo bofe le bofe ba molao kapa boikarabelo bakeng sa ditaba tse kahare kapa ho nepahala ha tlhahisoleseding e fanweng, kapa bakeng sa tahlehelo efe kapa efe kapa tshenygo e ka hlahang ka ho toba kapa ka tsela e sa tobang mabapi le ho itshetleha ka

ho sebedisa tlhahisoleseding e jwalo. Ntle le haeba ho boletswe ka tsela e nngwe, copyright ya tlhahisoleseding kaofela monga yona ke FSCA. Ha ho na tlhahisoleseding e leng bukaneng ena e ka etswang dikopi tse ding kapa ho fetisetswa kapa ho sebediswa hape ka mokgwa ofe kapa ofe kapa metjha efe kapa efe ya phatlalatso ntle le haeba ho fumanwe pele tumello e ngotsweng e fumanweng Ofising ya FSCA ya Lekgotla le Akaretsang.